

Ámulat ezen típusú verseinek szer-
ves eleme (mi több, szervező ele-
me) a társ jelenléte. E társ pedig oly
módon van jelen, hogy a beszélő
hozzá intézi a rövid visszaemléke-
zéseket. Így a lírai én a mesélő po-
zíciójába helyezkedik, szinte egyol-
dalú dialógust teremtve ezzel („Ha
akkor ott velem vagy, a bacskovói
kolostorban, / bizonyosan aggódva
nézed, ahogyan felmászom a fára”).
Egyes szövegekben viszont tényle-
ges párbeszédék függőbeszéd-jelle-
gű leírásával találkozunk. A meg-
szólított reakciói így válnak az ol-
vasó számára is megismerhetővé.

Az *Ámulat* versei között helyet
kapott néhány olyan alkotás is, ame-
lyek egy-egy elvesztett barátnak, pá-
lyatársnak állítanak emléket. Vil-
lányi László betekintést enged De-
ák Lászlóval, Baránszky Lászlóval,
Bicskei Ottóval, Lőrinczy Hubával,
Parancs Jánossal vagy Dávid atya
pannonhalmi szerzetessel kötött ba-
rátságába. Az emlékezés (vagy in-
kább a nem felejtés) élővé idézi az
eltávozottakat. De elkerülhetetlen,
hogy a veszteség tragikuma olykor
váratlanul és kegyetlenül hasítson
a tudatba: „Lassanként szóra nyitot-
tam volna számat, / de közelébe ér-
ve rájöttem, / aki fogadná köszöné-
semet: évek óta halott”.

Az elmúlással való szembesülés
egy másik vetülete is kifejeződé-
sre jut a kötetben. Itt már korántsem
elfogadásról van szó, hanem fenye-
getettségről, félelemről: „Új bicikli-

csengőmmel se tudnám / elijeszteni,
amitől olyannyira félsz egy-egy éj-
szaka előtt.” Ebben a megközelítés-
ben a halál a végességet, az elválás
rémisztő lehetőségét rejt magában.
De a hangsúly azon van, hogy ez az
elválás egyetlen lehetséges formája.
Nincs más opció, hiszen az együtt-
lét örök, egészen addig, amíg. És ez
(a lírai én számára) magától értetődő
(„Meghaltam álmodban, / egyetlen
éjszaka alatt többször is. / Időtlen
idő, míg melletted ébredek”).

Villányi László új versesköte-
te a társas létezés harmóniájának le-
nyomata. Ezek a versek egyértel-
műen jelzik: az együttlét maga az
élet. A te és az én immár egymástól
elválaszthatatlanok. Talán ennek
az ámulatnak a megélése, amit any-
nyira keresünk, amire olyannyira
vágyunk.

BENDE TAMÁS

(*Orpheusz Kiadó, Budapest, 2011,*
92 oldal, 2000 Ft)

ERDŐDI GÁBOR: *A faun örök szerenádja*

Erdődi Gábor későn érő költő.
A méltán ismert és elismert műfor-
dító tizenhat fordításkötet, többek
között Dylan Thomas, William
Blake, William Butler Yeats vagy
Oszip Mandelstam műveinek ma-
gyarra ültetése után adja közre har-

madik saját verseskönyvét. *A faun
örök szerenádja* mindenképpen to-
váblépés előző két kötetéhez ké-
pest, hiszen míg Erdődi eddig csu-
pán klasszicista szerelmi lírával, ud-
varlóversekkel lépett olvasói elé,
addig itt már heterogénebb, tema-
tikailag változatosabb versekkel ta-
lálkozhatunk.

Erdődi alapján véve esztétista
költő, aki a közvetlen, kendőzetlen
szépséget igyekszik verseiben meg-
szólaltatni. Továbbra is elsősorban
dallamos, kötött formában írott
költeményekben nyi-
latkozik meg, azon-
ban a kissé orfikus,
helyenként archaizá-
ló, lantjátékosi-truba-
dúri hangnemen túl
immár vannak szaba-
dabb, modernebb és
ezzel együtt játéko-
sabb versek is.

Erdődi kötetében
görögös versekkel kezd,
mitologikus alakokat idéz meg, az
antik formákat mesterien alkal-
mazza. Ezt a ciklust az úgyneve-
zett *olaszos* versek követik, melyek
inkább a reneszánsz korszak lírai
beszédmódját idézik, ám a költő vé-
gül eljut saját hazájába, Pannóniába
is – két balatoni vers következik,
ugyancsak klasszicizáló hangnem-
ben. Ezt követi a kötet egyik legiz-
galmasabb ciklusa, ahol Erdődi kü-
lönöző történelmi személyek és
irodalmi alakok bőrébe bújik. Meg-

idéződik többek között Hamlet,
Faust, József Attila alakja, ugyan-
csak dallamos, mesterien szerkesz-
tett kötött formájú versekben.

Természetesen nem maradhat-
nak el a különböző hölgyekhez
írott, Erdődítől immár megszokott
udvarlóversek sem. Ennek tanúsá-
gátétele a *Delta-udvarlás* című ciklus,
ahol a költő immár megszokott,
tradicionális trubadúr-hangja a leg-
markánsabban szólal meg.

A tematikailag változatos kötet
következő elemét tájversek alkot-
ják, melyek két ciklust
is kitesznek. A *Vidék,
ősszel* című rövid ciklus
három szabadversben
reflektál az őszi tájra,
majd egy Dylan Tho-
masra igencsak hajazó
kelta versciklus követke-
zik, amely egy Stone-
henge felé történő uta-
zást örökít meg.

A következő, „*Tükör
által fonákosan*”-versek képezik
Erdődi Gábor új (újulófélben lé-
vő?) hangját. Ugyan a klasszikus-
tól a modern(ebb) lírai beszédmód
felé történő elmozdulás már nyo-
mokban a kötet korábbi verseiben
is megfigyelhető, megítélésem sze-
rint itt, a kötet vége felé tör át. Ezt
az immár modernista, helyenként
a posztmodern felé is elmozduló
ciklust követik a *vízesés*-metafori-
kára épülő versek, melyekben a köl-
tő öregségről, halálról elmélkedik

részint játékos, részint igencsak komoly hangnemben, s egyben minden kortárs költői trendtől, irányzattól való függetlenségét is deklarálja, elmozdulva az ars poetica-jellegű versek irányába.

A kötet utolsó ciklusát, *Kódját* alkotják a valóban ars poeticaként is olvasható, alkotáslélektani tematikájú költemények. Itt a költő meglehetősen eredeti módon, markánsan határozza meg önmagát és alkotói koncepcióját. *Szűk dobozba zártan* hadakozik napjaink becstelensége és embertelen világával, ám még e zárt térben is mindennel szembenállva tiltakozik. Önálló világot alkot, olyan költői teret hoz létre, amely kívül van minden külsődleges elváráson, költészeti irányzaton, divaton.

Úgy gondolom, *A faun örök szerenádjá* című kötet valódi ereje éppen ebből fakad: a költő tudatosan szembefordul a kor pillanatnyi irodalmi trendjeivel, ugyanakkor nem ignorálja, sokkal inkább beépíti őket saját költészetébe, az erős hagyományörzésen túl (első olvasásra „nyugatos” formakultusz, a lefordított klasszikusok hatása stb.) pedig mindenképpen egy egyéni, más-ossal össze nem téveszthető hang kialakításán fáradozik, talán nem is egészen eredménytelenül.

KÁNTÁS BALÁZS

(*Napkút Kiadó, Budapest, 2011, 80 oldal, 1500 Ft*)

TOMASO KEMENY: *A vízözön mondja*

Tomaso Kemeny neve sajnos meglehetősen ismeretlen a hazai irodalomkedvelők körében, holott Kemeny Tamás Budapesten született 1938-ban, de tízévesen a kommunista rendszer elől családjával Olaszországba emigrált. Azóta Milánóban él, olaszul ír, és a kortárs olasz költészet egyik legelismertebb képviselője.

Tomaso Kemenynek olaszul több önálló kötete jelent meg, de színvonalas antológiákban is gyakran szerepel. Magyarul korábban csak az *Erdély aranypora* (Irodalmi Jelen Könyvek – A Dunánál Könyvkiadó, 2005) című eposzi költeménye volt olvasható, most pedig *A vízözön mondja* című, válogatott verseket tartalmazó kötet igyekszik pótolni a hiányt. A magyar kiadás Szkárosi Endre fordításában az életmű legjavából nyújt válogatást.

A Kemeny munkásságát ért hatások közül mindenképpen kiemelendő Petrarca, Dante, Leopardi, Carducci és Ungaretti költészete, de André Breton tanítványaként az avantgárd, a szürrealizmus is felszabadítóan hatott rá, miként Villon és Rimbaud lírája is. A korábban a Milánói Egyetem angol tanszékét is vezető költőt a romantikusok, valamint az élete jelentős részét Olaszországban töltő Ezra Pound is ins-

pirálták. Természetesen a magyar költészeti hagyomány – amelynek olasz fordítója – is érződik lírájában; az olasz költészet megújításához éppen az olasz időmértékes sorfajtaának a magyar ütemhangsúlyos versritmusokkal való „beoltásával” járult hozzá.

A kötet 1959 és 2010 között írt szövegeket tartalmaz, így valóban végigkísérhetjük a költői pálya alakulását. Kemenyre leginkább az összetett, rétegelt költői képek alkalmazása jellemző. Szkárosi Endre szerint mindez Breton és az avantgárd mellett a gyerekkorban elsajátított magyar nyelvnek, illetve a magyar költészeti hagyománynak a gondolkodásmódot, a tudat mélystruktúráját alapvetően meghatározó hatásával is kapcsolatba hozható. Az egyik leggyönyörűbb példája ennek a *La Magdalaine* című vers, amelyben megmutatkozik a szépség Kemenyre jellemző, metafizikai szemlélete is: „Erdőbe bomló hajadnak / ösvénye mentén fakadnak a folyók.”

A korai verseket tematikailag az erkölcsi, intellektuális és poétikai lázadás mellett a vitalitás, a szerelem, sőt az erotika jellemzi. Kemeny az életet szerető, élvező, minden idegszálával a szépséget kereső, csodáló költő, aki

rendkívül érzékenyen és mozgalmassan tudja kifejezni a szenvedély állapotait. Metaforáiban a testiség, az érzékek játékának feszültségét rendszerint az életmozzanatok és természeti képek egymásba vetítésével érzékelteti, de az egyetemesség, az univerzum irányába tágítja ki a versek terét: „»A szél vagy / mely gyönyörrel / fodrozza / lelkemet« / susogod / néhány bogáncs / gyapjúharisnyádhoz / tapadt / a csillagok felé / szökő füzek / és nyárfák között // Arcod most / szél maszkijának tűnik / lángra lobbant sóhaj / mely örökre elragadja lelkemet” (*Szeretkezni*).

Az *Erdély aranypora* című eposzi költemény mellett a 2009-ben írt *Aranyszikra Castiglone Olonában* részletei jelzik, hogy Kemeny költészete a 2000-es években epikusabbá vált. Végre megtalálta azt a témát és kifejezésmódot, amely lehetőséget teremt az identitás, a ketős – magyar és olasz – kulturális-egzisztenciális meghatározottság körüljárására. A szövegek emléktöredékekből és a történelmi-kulturális ismeretanyagból építkezve, azokat egybekapcsolva, összefüggéseken, analógiákon keresztül tárják fel a személyiség, sőt a világhoz való viszony lényegét. Mindkettő rendkívüli tudást magába sűrítő munka, s az utóbbit a

